

Näringsdepartementet
Sekretariatet för EU och internationella frågor

Sammanställning av skriftliga synpunkter på EU:s industristrategi

Den 1 april 2020 bjöd näringsminister Ibrahim Baylan och utrikeshandelsminister Anna Hallberg in till ett skriftligt EU-sakråd om EU:s industripolitik. Sammanlagt 27 organisationer – branschorganisationer, fackförbund, handelskamrar, regioner och myndigheter – deltog i samrådet. Nedan följer en övergripande sammanfattning av de inkomna synpunkterna.

I princip alla deltagare välkomnar EU:s nya industristrategi, den allmänna inriktningen och de uppsatta målen. Många av organisationerna konstaterar att strategin är allmänt hållen och att ytterligare konkretion krävs för att kunna ta ställning till de enskilda förslagen. Detta inte minst eftersom industristrategin presenterades innan WHO klassificerade Covid-19 som en pandemi vilket kan komma att påverka innehållet i strategin, eller synen på den.

Huvuddelen av organisationerna framhåller vikten av en fördjupad och väl fungerande **inre marknad**. Flera av organisationerna påpekar att den inre marknaden har ett samhälleligt och ekonomiskt värde i sig självt och att den inte bör ses som ett verktyg för att uppnå andra övergripande mål, som t ex den gröna omställningen. Kvarstående hinder på den inre marknaden behöver undanröjas, inte minst på tjänsteområdet, och reglerna på den inre marknaden behöver efterlevas. Flera av organisationerna hade gärna sett en tydligare strategisk ansats till hur den inre marknaden kan stärkas och fördjupas, samt förslag på ytterligare harmonisering. Den nyligen inrättade Single Market Enforcement Task Force (SMET) välkomnas. En organisation anser att fördjupningen av den inre marknaden inte får kränka grundläggande fackliga fri-och rättigheter eller snedvrída konkurrensen.

Coronakrisen riskerar att leda till mer protektionism, och flera organisationer understryker vikten av att EU förblir öppet för investeringar och handel, att medlemsstater följer EU:s regelverk även i kristider och att de tillfälliga åtgärderna med anledning av covid-19 fasas ut så snart krisen är över. Flera organisationer välkomnar en anpassning av EU:s regelverk till den digitala ekonomin, samt skapandet av ett europeiskt dataområde.

Vad gäller **handelspolitiken** hade flera organisationer gärna sett en större tyngdpunkt på offensiva åtgärder. Åtgärderna i strategin handlar framför allt om att skapa rättvisa konkurrensförhållanden och inte om att sluta nya handelsavtal. Vissa organisationer hade därför gärna sett fler förslag om hur EU ska öppna upp fler marknader för europeiska företag, eller skrivningar om vad EU vill fokusera på i WTO. En av organisationerna menar att Parisavtalet som nödvändig klausul i handelsavtal skulle omöjliggöra ett handelsavtal med USA, medan en annan vill se hållbarhetskapitel med bindande villkor avseende mänskliga rättigheter i arbetslivet. Kopplat till handelsfrågorna är frågan om **strategisk autonomi** – ett begrepp som aktualiserats med Covid-19 och som många av organisationerna är kritiska till då svenska företag är beroende av globala värdekedjor. Samtidigt konstaterar flera att det är viktigt med diversifierade värdekedjor, europeiska alternativ samt resiliens inom industrin.

Många av deltagarna instämmer i den problembild som lyfts upp i strategin angående **(o)rättvisa konkurrensförhållanden**, eller mer precist vad gäller problemen med vissa statliga subventioner i tredje land. Man konstaterar att nuvarande regelverk inte fångar upp denna problematik och att regelverket inom WTO är alltför begränsat. Flera av organisationerna välkomnar den kommande vitboken om utländska subventioner som anses vara motiverad. Några av dem understryker vikten av att kommande regelverk är effektivt och inte resulterar i protektionism, och att tillräcklig institutionell förmåga att tillämpa lagstiftningen säkerställs. EU:s arbete på området inom WTO välkomnas. Arbetet står enligt vissa inte i kontrast med den kommande vitboken eftersom dessa två spår kan verka kompletterande. Det är dock viktigt att EU, innan man förbinder sig i ett internationellt avtal, funderar på vilka stöd man vill kunna ge i framtiden.

Flera organisationer påpekar att de konkreta förslag som finns om **offentlig upphandling** framför allt syftar till att skapa rättvisa konkurrensförhållanden och att de fördelar som gränsöverskridande

offentlig upphandling medför förbises. Ny lagstiftning och nya riktlinjer om miljöanpassad offentlig upphandling välkomnas. Det föreslagna instrumentet för att åtgärda problemen med reciprocitet i upphandlingar, **IPI (International Procurement Instrument)**, välkomnas av ett par organisationer, medan det enligt andra kan påverka varor, tjänster och leverantörer från EU negativt och leda till ökad administrativ börda.

Vissa av kommentarerna rör **granskning av utländska direktinvesteringar**. Flera av organisationerna välkomnar ett system för granskning av direktinvesteringar, även om det enligt vissa organisationer är viktigt att förstärkta regelverk för investeringskontroll är proportionerliga och endast omfattar verksamhet som är av rent nationellt säkerhetsintresse. Bedömningarna måste vara transparenta och det behöver finnas en klart avgränsad definition av vad som utgör en risk för den nationella säkerheten.

Många av organisationerna välkomnar kommissionens tydlighet gällande **konkurrensreglernas** fortsatt viktiga roll, och det faktum att regelverket ska ses över och eventuellt anpassas till den digitala ekonomin och gröna omställningen. Många understryker vikten av att Sverige fortsatt står upp för de strikta konkurrensreglerna som har tjänat EU och dess konsumenter väl, och bevakar att översynen av reglerna inte leder till snedvridning i konkurrensen.

Även **statsstödsreglerna** kommer att ses över, och vissa av organisationerna menar att kommissionen kunde ha varit tydligare med vad avsikten med översynen är. Flera organisationer pekar på vikten av att statsstöd används restriktivt, att de tillämpas likadant i hela unionen och att de undantag som nu tillåts pga. corona-krisen avvecklas så snart situationen har stabiliserats. Den europeiska ekonomin riskeras att påverkas negativt om de tillfälliga undantagen blir bestående, då statliga stöd riskerar att snedvrیدا konkurrensen. Vad gäller de viktiga projekten av gemensamt europeiskt intresse (**IPCEI**) framhåller vissa organisationer att de offentliga investeringarna noga måste utvärderas så att de verkligen kommer hela det europeiska näringslivet till del och att de fungerar som en katalysator för privata investeringar. För att undvika att vinnare väljs ut är det viktigt att urvalet av projekt sker i forum där relevanta aktörer är representerade. IPCEI bör främst användas vid tydliga marknadsmisslyckanden. Sverige behöver delta aktivt i projekten och vid översynen av regelverket för att se till att svenska prioriteringar får genomslag.

En av organisationerna lyfter specifikt vikten av **regelförbättring** och att genomförandet av strategin måste genomsyras av EU:s principer för bättre lagstiftning. Nya och befintliga regler måste vara kostnadseffektiva och medföra största möjliga nytta till lägsta möjliga kostnad. Kommissionen bör ställa tydligare krav på medlemsstaterna gällande transparens vid genomförande av EU-lagstiftning för att säkerställa enhetlighet och undvika överimplementering. Vad gäller **standardisering** välkomnar flera av organisationerna att strategin ser ett välfungerande system för standardisering som en grundsten för den inre marknaden. Några organisationer understryker vikten av att standardiseringsöverenskommelser ligger så nära marknaden som möjligt och att det blir tydligare vilken roll kommissionen, medlemsstaterna, respektive industrin ska ha i standardiseringsprocessen. Ett par organisationer oroar sig över det faktum att kommissionen nu anser sig ha ett utökat ansvar för harmoniserade standarder, och att kommissionen utövar mer kontroll gällande den juridiska överensstämelsen mellan den harmoniserade standarden och de väsentliga kraven i direktivet. Den ökande detaljstyrningen från kommissionen förhindrar standardisering av hög kvalitet.

Flera av de inbjudna organisationerna välkomnar de aviserade **ekosystemen** och det nybildade **industriforumet**, även om det ännu inte är tydligt hur det sistnämnda kommer att arbeta i praktiken. Flera organisationer ställer sig dock tveksamma till kommissionens aktiva roll i att identifiera ekosystem och understryker vikten av att det offentliga inte stör redan existerande och naturligt uppkomna ekosystem. Kommissionen bör inte välja ut specifika branscher som sedan får erhålla statligt stöd.

Några organisationer lyfter vikten av **immaterialrätt**. Med ökad digitalisering ökar behovet av att säkra immateriella tillgångar, varför teknisk utveckling måste kompletteras med ett juridiskt ramverk och infrastruktur. EU behöver fortsätta driva frågan om det gemensamma patentet och domstolen samt säkerställa att tredje land upprätthåller en hög nivå av IPR-skydd. Det behövs kunskapshöjande insatser gentemot små- och medelstora företag och den akademiska forskarvärlden gällande strategisk hantering av immateriella tillgångar. Man konstaterar att det fortfarande finns ett behov av ökad harmonisering inom upphovsrätten då det fortfarande finns betydande skillnader i nationell lagstiftning och rättstillämpning.

Flera av organisationerna välkomnar de höga klimatambitionerna i strategin och understryker vikten av att industristrategin kopplas till meddelandet om en europeisk grön giv. Några påpekar att EU behöver effektiva och snabba tillståndsprocesser, stabil försörjning av bioråvaror, och el till konkurrenskraftiga priser. Vissa organisationer påpekar att åtgärderna för **grön omställning** inte bör leda till onödiga handelsrestriktioner, att ökad hållbarhet bör gå hand i hand med konkurrenskraft och långsiktig lönsamhet, och att onödiga kostnader inte bör läggas på företagen under den pågående pandemin. Flera av organisationerna framhåller att det måste ges incitament till återvinning och användning av sekundära material. Därtill menar en av organisationerna att kommissionen tydligare behöver omfamna biodrivmedel som en del av lösningen för ett hållbart transportsystem.

Vad gäller **gränsjusteringsmekanismen för koldioxid (CBAM)** understryker vissa vikten av att den är WTO-kompatibel, och andra att den bör vara dubbelriktad, dvs hantera både import och export i meningen att kostnad för koldioxidutsläpp läggs på import samtidigt som kostnad för koldioxidutsläpp lyfts av export. En organisation menar att CBAM inte enbart bör fokusera på råmaterialektorn då det skulle leda till snedvriden konkurrens för företag som tillverkar färdiga produkter.

Flera av organisationerna välkomnar att strategin tar upp vikten av en säker tillgång till kritiska **råmaterial** och att kommissionen aviserar en ny handlingsplan för kritiska råvaror. En av organisationerna konstaterar att efterfrågan på råvaror ökar, och att Sverige har en unik komparativ fördel givet den stora tillgången till råvaror och mineraler, varför det är viktigt att fler **gruvor** öppnas. EU behöver arbeta mer strategiskt med råvarufrågorna och ta tillvara på de möjligheter som finns för ökad produktion av viktiga metaller och mineraler inom EU. En annan anser att det är viktigt att strategier som syftar till att skapa en säker tillgång till råmaterial inte skapar onödiga handelshinder, utan att de så långt som möjligt bygger på möjligheten att handla med dessa material. För att Sverige fortsatt ska vara en ledande gruvnation krävs investeringar i gruvrelaterad forskning-och innovation.

Flera av organisationerna hade gärna sett mer fokus på **skogen** och att den lyfts upp tydligare som en möjliggörare för den gröna omställningen. Ett par organisationer menar att Sverige behöver slå vakt om möjligheterna att nyttja det hållbara skogsbruket och lantbruket för industriella processer och

produktion. Det finns en oro att EU vill begränsa skogsavverkningar utifrån historiska avverkningsvolymen, vilket skulle begränsa möjligheten till ökad produktion av skogsbaserade råvaror. En organisation framhåller att det måste finnas en länk mellan industristrategin och den kommande skogsstrategin, som kommer att bli ett viktigt styrdokument för svensk skogsnäring. Därtill önskas att industristrategin tydligare hade belyst de möjligheter och den innovationskraft som finns inom europeisk skogsnäring för att ställa om till ett mer hållbart samhälle.

Vad gäller **digitalisering** framhåller flera av deltagarna vikten av att utforma teknikneutrala regelverk, och att riktlinjer och självreglering ska användas i så stor utsträckning som möjligt. Stöd till företag bör anpassad efter den digitala mognaden, och fokusområden bör vara framtidsinriktade, dvs riktas på områden viktiga för framtiden. 5G och fibernät behöver byggas ut. Ett par organisationer menar att det vore angeläget att lyfta fram behovet av fortsatt digitalisering av industrin och i synnerhet vad gäller små- och medelstora företag. En av organisationerna lyfter lagen om digitala tjänster och påpekar att de stora internetaktörerna måste ta större ansvar för vad som sprids på internet, samtidigt som yttrandefriheten måste värnas. En av organisationerna framhåller att det finns ett mervärde av EU-samordning vad gäller standardisering av data, och att digitaliseringens roll för samspelet mellan industripolitiken, logistik och tillverkningsnära tjänster kunde tagits upp i strategin.

Flera organisationer välkomnar det tydliga fokuset på **innovation** och teknologisk utveckling. Ett antal av organisationerna välkomnar ökad risk i EU:s forsknings- och innovationssatsningar och att PPP (Public Private Partnership) ses som en viktig modell för att stödja företagens möjligheter att utveckla ny teknologi. Vissa organisationer framhåller att PPP-modellen kan utvecklas ytterligare inom Horisont Europa. Några organisationer vill se en tydligare koppling till EU:s missions-arbete, samt tillåta icke-europeiska partners att delta i forsknings- och innovationsprojekt. En av organisationerna påminner om vikten av att rikta forskningsresurser till program som inriktas på samhällsutmaningar, snarare än på detaljerat angivna forskningsområden. Trots att ny teknologi och innovation nämns genomgående i förslaget, saknas referenser till behovet av industrifokuserad, tillämpad forskning och vikten av samverkan med akademi och institut. Vissa organisationer efterlyser mer konkretion gällande *hur* nya innovationer ska lanseras på marknaderna, samt önskar mer samordning mellan olika

program och fonder för att undvika överlappningar. Därtill vill ett par organisationer se en mer sammanhållen strategi för test-och demonstrationsanläggningar.

En bredare analys av vilka effekter industripolitiken kommer att få för arbetstagare, deras rättigheter, jämställdheten och andra aspekter inom **social hållbarhet** efterfrågas, samt hur strategin kan användas för att främja hållbar utveckling. EU bör fortsätta att stärka de sociala, fackliga och miljömässiga villkoren. En av organisationerna föreslår en ny fond för partssamverkan inom ramen för EU-budgeten med syftet att utveckla starka och oberoende system för social dialog, och att kommissionen utser en representant för social dialog. Flertalet av organisationerna menar att den gröna och den digitala omställningen måste ske på ett socialt ansvarsfullt sätt, och att det krävs omfattande satsningar på **utbildning och kompetensutveckling** för att omställningarna ska vara möjliga. Medlemsstaterna måste ha fungerande nationella omställningssystem som riktar sig till både yrkesverksamma och till de som står utanför arbetsmarknaden. Flertalet välkomnar den aviserade uppdateringen av kompetensagendan för Europa men understryker att utbildning även fortsättningsvis måste vara en nationell kompetens. Det europeiska utbildningsområdet välkomnas, genomförandet av **jämställdhetsstrategin** likaså.

En av organisationerna lyfter vikten av att en väl utbyggd **kvalitetsinfrastruktur** upprätthålls och att befintliga system, som tex akreditering, anmälda organ och marknadskontroll, beaktas när nya regler skapas.

Ett antal organisationer anser att **smart specialisering** bör ha en tydligare roll i genomförandet av industristrategin, att industristrategin bör ha en territoriell dimension som tar hänsyn till regionala skillnader, och att EU:s struktur -och investeringsfonder, i synnerhet europeiska regionala utvecklingsfonden (**ERUF**) är ett viktigt verktyg för industriell omvandling. Samordning krävs mellan insatser finansierade av ERUF på regional nivå med insatser som syftar till industriell omvandling på EU-nivå.

En av organisationerna lyfter **försvars-och rymdindustrin**, och konstaterar att den nya europeiska försvarsfonden EDF och det nya generaldirektoratet för försvarsindustri-och rymdfrågor, DG DEFIS, innebär en

ambitionshöjning vad gäller forskning och utveckling på försvarsmaterielområdet. För Sverige del blir det viktigt att förena sina europeiska intressen med de försvarsindustriella samarbetena med USA och Storbritannien genom att säkerställa att icke-europeiska företag med verksamhet på den inre marknaden kan delta fullt ut i projekt.